

ธรรมนำชีวิต

พระราชสุทธานมมงคล

บรรยายที่โรงพยาบาลวชิรปราการ

๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓

P15007

ขอเจริญพรท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์วิโรจน์ กาญจนปัญญาผล คุณ
จรรยา คุณรุจา อาตมารู้สึกซึ่งใจและดีใจ ที่ได้มีโอกาสมาโรงพยาบาลวชิรปราการใน
วันนี้ ได้มาพบกับบรรดาญาติพี่น้องพวกเราทุกคนที่มีจิตเป็นกุศล ร่วมกันสร้าง
โรงพยาบาลวชิรปราการ

วันนี้อาตมาด้วยเมตตา ไม่รักกันอาตมาไม่มาหรอกนะ เพราะขณะนี้มีคนไป
ที่วัด ๗๐๐ คน พระ ๑๒๕ รูปจากอุดร หนองคาย เชียงราย แม่ฮ่องสอน ปัตตานี
สงขลา นครศรีธรรมราช ตามปกติที่วัดต้องรับแขกตลอดเวลาอยู่แล้ว ทั้งก่อนเพล
บ่าย ตอนเย็น แล้วยังกลางคืนอีก เขามีทุกข์มา ไม่ช่วยได้อย่างไร ขอเจริญพร อาตมา
ดีใจที่เขามาหาเรา ดีที่เราไปหาเขา ให้จำไว้ว่ามันเป็นบุญ เขามาหาเราเขาจะรู้จักหัว
นอนปลายเท้าเรา เราไปหาเขา เขาไม่รู้จักหัวนอนปลายเท้าเรา คำพูดไม่ศักดิ์สิทธิ์ เขา
มาเราคำเราพูดถึงจะศักดิ์สิทธิ์

บางคนรู้ไปแต่ไม่รู้มา รู้กินแต่ไม่รู้ทำ พูดอย่างนี้ก็มีคนไม่รู้เยอะเอาใกล้ตัวไว้ก่อน
รู้กินไม่รู้ทำ เช่น พระนั้นฉันอย่างเดียว เพราะมีผู้ทำถวาย ไม่ต้องทำเอง จึงไม่รู้
ว่าเขาเก่งอย่างไร เหนื่อยยากไหม

รู้ไป ไม่รู้มา ภาซาง่าย ๆ เราไปบ้านเขา เขาต้อนรับดี พอเขามาบ้านเราทำเป็น
ไม่รู้ไม่รู้ หันหลังให้เขาเลย อย่างนี้ไม่ถูก อาตมาไปต่างประเทศมาแล้ว ทั้งยุโรป เอเชีย
อเมริกา เขาให้การต้อนรับเราอย่างดี เอ้ออาทร เราก็ซึ่งในน้ำใจ เมื่อสองวันมานี้ชาว

นิวซีแลนด์มาที่วัด ๒๕ คน เราก็ต้องต้อนรับอย่างดี จัดอาหารให้อย่างดี จะไม่สนใจไม่เหลียวแลไม่ได้

สมัยอาตมาเป็นเด็ก ก็ได้รับการสั่งสอนให้ต้อนรับแขก คอยช่วยเหลือดูแล ยกน้ำมาเลี้ยง ยกเขียนหมากมาให้ ถึงเวลากินข้าวก็ยกสำหรับข้าวมาเลี้ยงแขก แล้วก็ต้องหลบออกไป จะมานั่งดูแขกไม่ได้

ขอฝากพี่น้องไว้ทุกคนว่า มีลูกก็ต้องอบรมสั่งสอนให้เขาเป็นคนดี ให้การศึกษาเกิดมาทั้งทีเอาดีไม่ได้เกิดมาทำไม นกไม่มีขน คนไม่มีความรู้ บินไม่ได้ ไปไม่รอด ถ้ามีลูกหลายคนก็ขอขบถบาตให้เป็นหมอสักคนได้ไหม เพื่อจะได้คอยช่วยเพื่อนมนุษย์ให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเรียนสำเร็จถึง ๑๘ ศาสตร์ วิชาแรก คือวิชาการวิชาดนตรี ดีดสี ตี เป่า วิชาเศรษฐกิจ วิชาการาษบุรุษ การปกครองรัฐศาสตร์เรียนหมดแต่ไม่พบวิธีแก้ปัญหาชีวิตแต่ประการใด ทรงออกบวรพชาถึง ๖ ปี ทดลองหมดทั้งอดอาหารจนเหลือแต่กระดูก ก็ยังไม่สงบ เหาะได้ก็ยังไม่พินิจกรรมไม่พิน นี่เป็นกฎแห่งกรรม

ขอประทานโทษ คุณหมอ ยาเหมือนกันแท้ ๆ หมอคนหนึ่งให้กินไม่หาย แต่หมออีกคนหนึ่งให้กินยาอย่างเดียวกันนั้นหายได้ แล้วแต่ศรัทธากันนะ อันนี้เป็นกฎแห่งกรรมเหมือนกัน ถ้าศรัทธาเลื่อมใส แคน้ำถ้วยเดียวเป็นยาก็ยังหายได้ เพราะกำลังใจสำคัญ คุณหมอจำไว้ กำลังใจนี้สำคัญมาก อาตมาเคยสังเกตหมอที่ไปเยี่ยมคนไข้กำลังจะตาย หมอพยายามให้ยาอย่างไรก็ไม่หาย หมอที่เขาศรัทธาไปเมืองนอกเพิ่งกลับมา ถามคนไข้แค่คำสองคำว่า “คุณลุงเป็นยังไงบ้างครับ” เท่านั้น โอ้โฮ! คนไข้ลุกนั่งคุยกับหมอได้เลย นี่เป็นเพราะเขามีศรัทธาต่อหมอ หมอคนนี้มีเมตตา หมอใหม่ให้ยาถูกแล้ว ทั้ง ๆ ที่ใช้ยาเดียวกันกับที่หมอเก่ารักษาแต่ไม่หาย

มีเรื่องจริงที่สิ่งห้บุรีนี้เอง ตั้งแต่สมัยนายแพทย์สมหมาย ทองประเสริฐ เป็นผู้อำนวยการ อาจเป็นเพราะศรัทธาของการเป็นหมอ ความรักใคร่ทำให้มีกำลังใจ ตรงนี้ขอฝากไว้ อย่าให้กำลังใจตก คนไข้คนหมอเจอหมอไม่ถูกกัน หมอมาบ๊ีบชักไปเลย แต่พอไปเจอนางพยาบาล พอเห็นนางพยาบาลยิ้ม หายเลย ยังไม่ทันกินยา นาง

พยายามยิ้มให้ โรคหายเลย ไม่รู้ว่าเป็นโรคอะไร ถามหมอว่าตาคนนี้เป็นโรคอะไร หมอบอกว่าเป็นโรคกำลังใจ

จะอธิบายเรื่องไข้กำลังใจ มีโยมคนหนึ่ง ชอบเล่นการพนัน ไก่ชน เคยเห็นไหม ชอบกินเหล้า บ้านนี้ไม่มีเขย ไม่มีสะใภ้ ภรรยายื่นโนติสให้สามี “นี่ตาลุง ถ้าแกไม่เลิกเล่นไก่ ดื่มเหล้า แกกับฉันเลิกกัน ฉันจะอยู่กับลูกสาว” สามีตกลง หนักเข้าก็ไม่เลิกเล่นไก่ ภรรยาก็เลยไปอยู่กับลูกสาว ภรรยาไม่อยู่ด้วย ๓ ปี แกไม่สบาย เป็นโรคกำลังใจ ไปอยู่โรงพยาบาลหมอสอนหมายสิงห์บุรี ไม่กินข้าว เหลือแต่กระดูกแล้ว ถามหมอ “ตาคนนี้เป็นอะไร” หมอสมหมายบอกว่า “ผมตรวจดูหมดแล้วไม่เห็นเป็นอะไร หัวใจก็ดี เลือดก็ดี” เอ ทำไมแกถึงไม่กินข้าว ข้าวปลาไม่กินจะต้องตายนะเนี่ย อาตมาก็ไปเยี่ยม ถามว่า “ลุง สวดมนต์ได้ไหม” “สวดได้ ผมบวชตั้ง ๕ พรรษา สวดเป็น” เอาสวดเลย อิติปิโส ภควา สวดไปสวดมาแกแผลง อรหังสัมมา แล้วแกก็เงิบ แล้วแกก็รำพึง “แม่เอ๋ย แม่คุณ ตั้งแต่เราป่วยไม่เคยมาเยี่ยม” แล้วก็สวดต่อ “อิติปิโส ภควา อรหังสัมมา...” อาตมาก็ไปบ้านเมียตาลุงคนนี้ เพราะอาตมาเคยฝากลูกเขาเรียนหนังสือ จนเป็นถึงด็อกเตอร์ เขาต้องเชื่อเรา บอกเมียตาลุงว่าอาตมามารวันนีขอรับรองได้ไหม “ไปเยี่ยมสามีโยมที่โรงพยาบาลหน่อย...” “โอย ไม่ได้ ให้มันตายไปเลย เกลียดที่สุด” “เกลียดเรื่องอะไร” “มันเล่นไก่ แล้วกินเหล้า ฉันบอกแล้ว ถ้าไม่เลิก ก็เลิกกัน” “ไปเยี่ยมหน่อยเถอะ” “ให้ฉันไปเยี่ยมอะไร” “ไปช่วยเซ็ดตัวหน่อย” “โอโห ฉันทำไม่ได้หรอก ผืนใจไม่ได้หรอก ฉันไม่ได้เป็นโชน จะได้สวมหน้าโชนได้ ไม่ได้” “ต้องได้ซิ” ในที่สุด แกเชื่อเรา อาจเป็นเพราะเกรงใจ

พอไปถึงโรงพยาบาล ก็เห็นนอนเฉย ๆ พอเห็นภรรยาไปเท่านั้น ก็ร้อง โอ๊ย ๆ จะตายขึ้นมา แล้วภรรยาก็ผืนเซ็ดตัวให้ ภรรยาก็บอกกับสามีว่า “นี่ตาลุงเอ๋ย ที่ไม่ได้มาเยี่ยมนี้ก็เพราะไม่มีเวลา” ผืนใจทำ ไม่ได้ทำด้วยศรัทธา จับตรงไหน โอย ไปหมดเลย เวลาเมียไม่มา ไม่อ้อเลย พอเมียมา โอยเลยนะ พอเซ็ดตัวเรียบร้อยแล้ว ก็ลุกขึ้นนั่ง ภรรยาก็ถามว่า “เป็นอย่างไรคะ” สามีก็ต่อว่า “ไม่ได้มาเยี่ยมเลย ฉันคิดถึงอยู่ทุกวัน

เลยนะ โอย...” “ทานโจ๊กใหม่ จะได้ไปซื้อมา” “โอย...ไม่ได้ทานมานานแล้ว ถ้าได้สัก
หน่อยก็คงจะดี” พอเมียไปซื้อมาก็ทานหมดซามเลย ไม่ช้าไม่นาน ๓ วันหาย กลับ
บ้านได้ ทานโจ๊ก ทานข้าวได้ ต่อมาได้ความว่า เลิกเล่นไก่ เลิกกินเหล้าแล้ว กำลังใจ
สำคัญมาก ต้องใช้จิตวิทยา จิตวิทยานี้คือยาที่ยอด คือสติตัวเดียวเท่านั้น ให้
สติปัญญาเขา ยิ้มแย้มแจ่มใส ตั้งใจสนทนา เจรจาไพเราะ สงเคราะห์เอื้อเฟื้อ ขาด
เหลือดูแลแขก นี่ก็เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้

ขอเจริญพร ต่อไปว่า แก่ปัญหาชีวิตทำอะไร เราอย่าไปให้คนอื่นมา
แก้ปัญหาของเรา คนนานาชาติ มีทุกข์คนละอย่าง ที่นั่งอยู่ก็มีทุกข์กันคนละอย่าง
และมีความสุขคนละอย่าง แล้วเราจะไปแก้ปัญหาชีวิตให้เขาได้อย่างไร ต่างคนต่าง
แก้กันนะ เรานี้ทำงานร่วมกัน ทานข้าวร่วมกันได้ รักจะทานกันอย่างไร เค็ม จืด หวาน
ต่างคนต่างเติมกันซิ งานเราก็ยังทำร่วมกันได้ ถ้ามีปัญหา ถ้ามีสติ สามารถร่วมกัน
แก้ปัญหาได้ ถ้าปัญญาไม่มี มีแต่จิตใจกุศล ทำงานร่วมกันไม่ได้แน่ ทุกศาสนา
ทำงานร่วมกันได้ มีจิตเป็นกุศลใหม่ มีสติปัญญาหรือเปล่า ถ้าไม่มี ทำงานร่วมกัน
ไม่ได้ ต่างคนต่างคิด ถือเอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่ เอาแต่ใจตัวทำงานร่วมกัน
ไม่ได้ผลเลยนะ ไปไม่รอด แก้ปัญหาชีวิตยังไม่ได้ โดยเฉพาะหนุ่มสาวรุ่นใหม่มั้ยนี้ ไป
ไม่รอด เพราะเอาแต่ใจตัวเอง ผันใจไม่ได้ สร้างหลักฐานไม่ได้แน่นอน

สาวไทยตามโรงงานอุตสาหกรรม ไปไหนเอาแต่ใจตัวเอง ดีไม่ได้ เสียผู้เสียคน
แล้วสร้างหลักฐานไม่ได้ด้วย คนจีนมาจากเมืองจีน เสือผืนหมอนลูก ทำไมรวย เขาใช้
อะไรหรือ เขาใช้ความอดทนและผินใจ อดทนตากแดดตากฝน คนจีนทนได้ คนไทยไม่
ทนเลย เตือนหน่อยโกรธเลย คนไหนถ้าผู้ใหญ่ตักเตือนโกรธ เจ็บเลย ไม่ได้ดี คนจีนนี้
อามาคิดได้เมื่อตอนอาตมาเป็นเด็กเกเรที่สุด ขอประทานโทษ เมื่อตอนสมัยนั้นดำ
โคตรพ่อโคตรแม่แจ็ก คนจีนว่าอย่างไร ไข่ต้มี่ด่ากู “ไอ้แจ็ก” ผันหน้ามึงต้องเรียกกูว่า
“เตี้ย” นะ ข้อสอง “มึงดำโคตรพ่อโคตรแม่กูนะ ไม่เป็นไร กูไม่โกรธมึง แต่กูจะเอา
สตางค์มึงให้ได้” ก็ขอฝากทุกคนนะ ใครด่าอย่าโกรธ ถ้าโกรธขายไม่ได้ ไม่มีใครซื้อ
ยกตัวอย่างคนไทยกำลังทานข้าว มีคนมาซื้อของดำเลย กูกำลังกินข้าว มาซื้ออะไร

ตอนนี้เล่า นี้พูดอย่างนี้ ได้ยินเอง คนจีนทำอย่างไร อาตมาไปซื้อของ เขากำลังทาน ข้าวต้ม รับประทานให้นั่งเลย แล้วชวนทานข้าวต้ม แล้วเราจะไปทานได้อย่างไร ข้าวต้มไม่มีแล้ว แต่เขาเรียกโดยอัครยาศัย ก็ขอเจริญพร เขาค้าขายกันอย่างนี้ ถ้าโกรธแล้วขายไม่ได้ คนจีนเขาบอกว่า ถ้าคนไม่เข้าร้านให้เรียกเข้า ชวนกินน้ำชา เดียวก็ต้องซื้อของ ใครเข้าร้านต้องซื้อของแน่

อาตมาเคยเข้าบางร้าน ร้านมีมีนางกวัก ๔ องค์ แล้วมีลูกสาวรูปร่างสวย ตาม “หนุ่ยยาสีฟันคอลเกตมีบ้างไหม” ลูกสาวตอบว่า “ดูเอาสิคะ อยู่ในตู้” นำซื้อไหมนี่ ร้านนี้มีนางกวัก ก็เลยบูชานางกวักทุกวัน เลยติดนางกวักเลย หน้าอเป็นมีอนางกวัก แต่นางกวักของพระพุทธรเจ้าสวย ไม่ต้องเอามาบูชา เอาไว้ในตัวเลย นางกวักของเรา คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส ตั้งใจสนทนา เจรจาไพเราะ สงเคราะห์เอื้อเฟื้อ ขาดเหลือคอย ดูแลแขก

พระพุทธรเจ้าสอนอะไร

๑. สอนธรรมะ คือให้เข้าใจธรรมชาติ ต้นไม้ที่เราปลูกเจริญเติบโต มันออกดอกมี ดอกมีผลแล้วก็ร่วงโรยไป เปรียบได้กับคนที่เจริญวัย จากปฐมวัย มัชฌิมวัย สู่ บัณฑิตวัย เมื่ออยู่ในปฐมวัย พ่อแม่ ต้องให้ลูกเรียนหนังสือ ต้องสร้างความคิดไว้ กับลูก ทำถูกไว้กับหลาน รักลูกให้ถูกวิธี ทำความดีให้ลูกดู แต่รุ่นใหม่นี้เขา ไม่ ดีลูกด้วยไม้เรียว ต้องตีด้วยแบบอย่าง เหมือนเขาทำหม้อ ต้องตีให้ได้รูปทรง ถ้าเมตตาเฉื่อโทษแล้วลูกเอาดีไม่ได้ ต้องวัดอารมณ์ วัดจิตก่อน อย่าให้ อารมณ์เสีย
๒. สอนให้มีเหตุมีผล ชีวิตมีค่าเวลามีประโยชน์ ทำอะไรให้มีกาลเวลา รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ ไม่เห็นแก่พวกพ้อง ไม่เป็นคนไร้สาระ
๓. สอนให้เข้าใจกฎแห่งกรรม เข้าใจเรื่องบาปบุญคุณโทษ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
๔. สอนให้ผิใจ ไม่ทำอะไรตามใจตนเอง ผิใจ คือ อดทน

ความอดทนเป็นสมบัติของนักต่อสู้   ความรู้เป็นสมบัติของนักปราชญ์
ความสามารถเป็นของนักประกอบกิจ ความสามารถทุกชนิดเป็นสมบัติของผู้ดี

ความดีเป็นศัตรูของชีวิต ความดีต้องมีอุปสรรค อย่างคุณหมอที่ผ่านมาถึงขั้นนี้ เป็นเพราะความดีแท้ ๆ ไม่ใช่ความชั่วนะ ใครมาด่าว่าเราช่างมัน เราอย่าไปต่อสู้เลย อย่าต่อสู้ด้วยการด่าตอบ เขาร้ายมาอย่าร้ายตอบ เขาไม่ดีมาเราเอาความดีไปแก้ไข คนตระหนี่ก็ให้ของที่ต้องการใจ คนพูดเหลวไหล เอาความจริงใจไปสนทนา อย่าเอาเหลวไหลไปสนทนากับมัน เสียเครดิตหมด อย่าไปเห็นแก่คนแบบนั้นแบบนี้เลย จะเสียหาย

ขอฝากไว้กับคุณโยมทุก ๆ ท่าน คนเรานี้สุขไม่เหมือนกัน ทุกข์ไม่เหมือนกัน แก้ไขเหมือนกันทุก ๆ คนไม่ได้ เข้าเมืองตาหลิวต้องหลิวตาตาม อย่าไปขัดคอเขา ต้องฝืนใจต้องอดทน เราอยู่กับคนมากต้องอดทนมาก อยู่กับคนต้องอดทนตลอดไป ถ้าเราอยู่คนเดียวก็ไม่ต้องอดทน เพราะไม่มีใครขัดคอ ใครจะพูดอย่างไรก็ช่าง วันไหนมีคนด่าคนว่าอย่างโน้นอย่างนี้ ล้วนแต่ได้กำไร คนเรานี้มีปัญหามาก คนแปลว่าปัญหา คนสร้างแต่ปัญหาให้เรา เราเป็นผู้จัดการผู้บริหารต้องอดทนมาก เมื่ออยู่กับคนมากก็ต้องอดทนมากแน่นอน

ขอเจริญพรว่าเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมมีความแตกต่างกัน ไม่ใฝ่ต่างปล้อง พี่น้องต่างใจ บ้านเดียวกันไม่เหมือนกัน แต่เราควรสร้างความคิดร่วมกัน มีสติปัญญาสวดมนต์ไหว้พระ เจริญพระกรรมฐาน จะเหมือนกันได้ และวิสัยทัศน์จะเหมือนกัน จะได้มีสติปัญญาเหมือนกัน จะมีเมตตาเหมือนกัน อารีอารอบเหมือนกัน และจะช่วยกันดีด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อเรามีเมตตา มีธรรมะแล้วจะช่วยกันตลอดรายการ พี่ช่วยน้อง น้องช่วยพี่ สร้างความคิดให้พ่อแม่ตลอดไป ถ้าเราอยู่โรงพยาบาล หรือจะอยู่ในรูปบริษัทใดก็ตาม เราทำงานด้วยความตั้งใจ มีความสามัคคีรับรองไปรอดแน่

โรงพยาบาลเราต้องช่วยเหลือกัน หนักนิดเบาหน่อยให้ภัยกัน ประเสริฐที่สุด หนักนิดเบาหน่อยไม่ให้ภัยกันเลย เราจะอยู่ด้วยกันได้อย่างไร เดี่ยวเราก็ตายจากกัน

แล้ว ให้เกียรติซึ่งกันและกัน อย่าได้แครงแครงใจกัน รับรองไปรอด อยู่ร่วมกันอย่าง
ร่วมเย็นเป็นสุข พระพุทธเจ้าทรงสอนให้รักกันเหมือนพี่น้องกัน รักเหมือนญาติ

ถ้าเราไม่รักกันจะอยู่ด้วยกันได้อย่างไร เป็นพี่น้องกันยังรักกันไม่ได้ พี่น้องยัง
โก่งกัน จะไปกันรอดหรือ อาตมาจึงพูดว่า ความดีเป็นศัตรูของชีวิต เงินทองเป็น
อสรพิษ ไม่ใช่ของเราอย่าเอามา เอามาแล้วเป็นงูเห่า กัดเหล็กลาญ ฆ่ารันพันแทงกัน
นี่แหละสัตว์โลกเป็นเช่นนี้ ชาติธรรมะเป็นอย่างนี้ มีแต่อคติกัน ไม่รักกันเลย ไม่มี
เมตตาต่อกัน ไม่มีสงสารกัน เราจะต้องตายจากกันไปแล้วไม่วันใดก็วันหนึ่ง จะรบรา
ฆ่าฟันกันไปถึงไหน มีทิฐิกันไปไม่มีโอกาสดีได้ พระพุทธเจ้าของเราทรงสร้างปัญญา
ในตัว แต่นักปราชญ์ของโลกสร้างปัญญานอกตัว จึงช่วยตัวเองไม่ได้ พระพุทธเจ้าของ
เราทรงมีปัญญาในตัว สอนให้เราทุกคนสร้างปัญญาในตัวของเราให้ได้ ปัญญาคือ
ความรอบรู้ รู้จริงทุกสิ่งในตัวเอง จะเป็นชายก็จริง หญิงก็แท้ เป็นคนแก่ที่น่าบูชา รู้จริง
อย่างนี้ ปัญญาในตัวช่วยตัวเองได้ ช่วยลูกช่วยหลานได้ ปัญญานอกตัวช่วยใครไม่ได้
เลย แต่ตอนนี้เราไปหาปัญญานอกตัวกัน จึงละเลยกันไปหลายอย่าง ทั้งไม่มีมารยาท
ขาดการเคารพผู้ใหญ่ ไม่มีระเบียบวินัย วัฒนธรรมของชาติหมดไปอย่างน่าใจหาย

ศิษย์ผู้หญิงคนหนึ่ง เรารู้แล้วหนูนี้จะได้ดีเพราะมีทุกข์ อยู่นอกคุกไม่ได้ดี ไปได้ดี
ในคุก ถ้าพูดอย่างนี้โยมจะเข้าใจอาตมาผิด มันเป็นกฎแห่งกรรม ต้องติดคุก ติดคุกได้
ดี ได้ดีอย่างไร เป็นผู้หญิงด้วย ติดบับ สอบนักธรรม ตรี โท เอกได้ ติดคุกแถมได้
ปริญญาในคุก ถ้าไม่ติดคุกมันจะได้หรือ อยู่นอกคุกไม่ตั้งใจเรียน พอเข้าคุกขยันเรียน
เหตุการณ์บังคับ บังคับให้ได้ดี ถ้าไม่ติดคุกไม่ได้ดี แล้วไปได้ตำราทำเทียน ทำดอกไม้
อะไรต่ออะไรมา รวมทั้งได้ปริญญาด้วย เรียนในคุก และยังได้กรรมฐานอีกด้วย
ขณะนี้ออกมาจากเรือนจำแล้ว ได้อภัยโทษ กลับไปตั้งตัวช่วยพ่อแม่ทำเทียน ทำ
ดอกไม้ ได้ตำรามาจากเรือนจำ ชายดีชายดี แต่เหตุการณ์ที่ทำให้ติดคุกไม่เสียหาย
เหตุการณ์ทำให้ไปได้ของดีในชีวิตจากคุก แต่บางคนไม่ติดคุกยังไม่ได้ดีเลย

ดังนั้นจึงขอสรุปความให้ญาติโยมฟังไว้ว่า การปฏิบัติธรรม ธรรมะ ๔ ประการ
ต้องฝึกใจ ถ้าคนไหนไม่ฝึกใจปล่อยไปตามอารมณ์ไม่มีธรรมะเลย ธรรมะตัวนี้ไม่ใช่

ความสบาย จะต้องฝืนใจตลอด เพราะคนเรานั้นชอบสบาย กินสบาย นอนสบาย ไม่
เอางานเอาการ คนสร้างความคิดต้องทนความยากลำบาก ถ้าลงทุนความลำบากไม่ได้
ก็ดีไม่ได้ คนสร้างความสำเร็จชอบลงทุนความสบาย กินสบาย นอนสบาย ไม่เอางานเอ
การ กำลังชั่วโดยไม่รู้ตัว ในเมื่อเป็นเช่นนี้ยากมาก ความดีที่จะได้ไม่ใช่ของง่าย คนเรา
ที่มีปัญญานั้น อ่านหนังสือไม่ต้องมีตัว ถ้าเรามีสติปัญญาสวดมนต์ มันจะออกมาใน
สมอง คุณหมอไม่เคยคิด จะได้คิด ไม่เคยมีสติ จะมีสติ ไม่เคยมีปัญญามาก่อน จะมี
ปัญญา ไม่ใช่เรียนหนังสือเป็นปัญญา เรียนหนังสือแล้วก็ยังใช้ไม่ได้ ต้องใช้โอกาสที่
จะมีสติที่จะคิดหาเหตุผลของตนเอง ปัญญาถึงจะเกิด ปัญญาคือตัวกลาง รอบรู้กอง
สังขาร อ่านตัวออก บอกตัวได้ แล้วจะได้ใช้ตัวเป็น จะได้เห็นตัวตาย จะได้คลายทิฐิ
จะได้ดำริชอบ จะได้ประกอบกุศล จะได้ผลอนันต์ เป็นหลักฐานสำคัญ

อีกประการหนึ่งจะเรียนให้ทราบ คนหมดอายุแล้วต่ออายุได้ นี้จะถึงวันตายของ
อาตมาแล้ว ๑๔ ตุลาคม เราต่ออายุมาได้ตั้ง ๒๒ ปีแล้ว รถชนคอหักตาย ตกเหวตาย
แต่ทำไมไม่ตาย ขอฝากพี่น้องทุก ๆ คน ต่ออายุได้ เวลาวันเกิดของโยมนะ จะเป็นโยม
หญิงโยมชาย โยมผู้น้อย โยมผู้ใหญ่ก็ตาม ถ้าถึงวันเกิดขอร้องให้สวดมนต์แผ่เมตตา
ตักบาตรหน้าบ้าน ไม่ต้องทำอะไรมาก อย่าเลี้ยงเหล้า อย่าดื่มสุรายาเมาในวันเกิด
แล้วถ้ามีพ่อแม่ เลี้ยงพ่อแม่ให้อิ่มเลย วันเกิดของเราคือวันตายของแม่ ถ้าทำได้ ก็
สวดมนต์นั่งกรรมฐานในวันเกิด จะเลี้ยงเพื่อนก็เลี้ยงในภายหลัง รับประทาน รอด อายุก็
ยืน ถ้าคนไหนวันเกิดเลี้ยงเหล้า แล้วก็ไม่ได้ไปเลี้ยงพ่อแม่ ไปเลี้ยงเพื่อน รับประทานได้
เลย เอา ๒ หารอายุ ต้องตายอายุไม่ยืน

อาตมานี้อายุมาถึงปานนี้แล้ว ย่าง ๗๒ ปี ขอประทานโทษแม่ของอาตมายังอยู่
เลย อายุ ๑๐๐ ปีแล้วนะ นี่ส่วนนี้ได้แล้ว อายุยืน อายุร้อย เข้าห้องน้ำห้องท่าได้สบาย
ถามเรื่องอะไรตอบได้หมด ถามอะไรตอบทันที คนที่อายุ ๑๐๐ ปี อย่างแม่อาตมานี้
อาตมาสังเกตตั้งแต่ตอนเป็นเด็ก แม่ไม่เคยอารมณ์เสีย แม่ไม่เคยด่าใคร ลูกจะยังงี้ก็
ไม่เคยบ่น ลูกเลยอายุยืน ถ้าคนไหนโมโหเก่ง ระวังความโกรธไม่ได้อายุจะสั้น อย่าไป
โกรธใคร อย่าไปเกลียดใครไว้ในใจ อย่าอารมณ์ค้าง โกรธหนอที่สิ้นปีนี้ ถ้าโกรธนะ ก็

ยื่นหายใจยาว ๆ ตั้งแต่จมูกถึงสะดือ ตั้งสติไว้ หายใจรอกันที อย่าเอาความโกรธไว้
เข้าถ้าคุณหมออารมณ์ค้าง คุณหมอจะทำงานเสีย จะคิดอะไรก็คิดไม่ออก

เราเป็นครูบาอาจารย์ ถ้าอารมณ์ค้างจะสอนไม่ได้ดีเลย ลีลาในการสอนจะ
หมดไป จะสอนนักศึกษาไม่เข้าใจ ถ้าเราอารมณ์ดีจะมีแต่ปัญญา สอนอย่างไรเขาก็
เข้าใจ เพราะพูดขณะอารมณ์ดี อารมณ์ไม่ดีเป็นอย่างไร อารมณ์ดีเป็นอย่างไรเรารู้กัน
ทุกคน คนเคยใจดีจะเป็นคนใจดำ ใจสูงก็กลายเป็นคนใจต่ำ ใจงามก็กลายเป็นคนใจ
โหด คนมีเสน่ห์ก็กลายเป็นคนน่ารังเกียจ คนพูดน่าฟังก็กลายเป็นคนพูดไม่เข้าหูคน

ขอเจริญพร ถ้าเรามีสติปัญญานะ จะคิดถึงความดีซึ่งกันและกัน จะไม่โกรธกัน
แน่นอน คนที่จะมีบุญวาสนา จะเป็นผู้มีธรรมะเหล่านี้

๑. จะต้องมีกตัญญูกตเวทิต
๒. สุภาพอ่อนโยน อ่อนน้อม เรียบร้อย
๓. เป็นผู้เสียสละได้ง่าย
๔. เป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริตเป็นนิจ ขยัน ประหยัดให้มันหันหลังให้อบาย

ทั้ง ๔ ประการนี้ชัดเจน กตัญญูกตเวทิตแน่นอน กตัญญูยังไม่พอ เป็นคนที่อ่อนโยน
อ่อนน้อม อ่อนหวาน แล้วเป็นคนซื่อสัตย์ และเป็นคนเสียสละ นี่คือผู้ปฏิบัติ
กรรมฐาน...